

Mentre als fronts de batalla la millor joventut de Catalunya posa cada dia en joc la seva sang per defensar els ideals que ens són més cars, sembla com si els qui resten a la reraguarda prestant llur suport a l'activitat bèl·lica volguessin recordar també llur fidelitat a les essències tradicionals de Catalunya; com si no volguessin menysprear cap avinentesa per a enfortir amb llur adhesió entusiasta i llur commemoració apassionada els ideals eterns que sintetitzen figures i esdeveniments entreteixits en un passat gloriós.

Aquests darrers dies han estat quatre les commemoracions que s'han celebrat amb noble esplendor, i que han fet reviure quatre figures absolutament disperses entre si, però totes elles simbolitzadores d'un mateix anhel i d'un mateix esperit: Pau Claris, Martí i Julià, Verdaguier i Pi i Margall.

El primer ha rebut l'homenatge dels catalans en l'escaïença de l'aniversari del Corpus de Sang. Pau Claris és avui un exemple i una bandera. Ara que, més que mai valorem els homes de gran tremp necessaris per a reeixir en aquest punt crucial de la nostra història, el nom d'aquell il·lustre patrici pren una destacada grandesa. No és solament l'home valeros, que no vacil·la a situar-se a la primera línia de foc quan el perill el reclama; no és tan sols, encara, el patriota abrandat i abrandador que aixeca les multituds amb la seva veu i amb el seu exemple; no és, encara, únicament, el lluitador temible que s'aixeca contra les injustícies amb dignitat i amb arrogància; és, també, el polític aciençat que esgota els recursos de persuasió abans de llançar el poble a la rebel·lia; és el cabdill serè que endega les aigües tumultuoses de la rebel·lió popular i les posa al servei d'una

idea; i és, per damunt de tot, el polític hàbil, que coneix els jocs de la diplomàcia i que sap fer valer la força i la idea de Catalunya davant del món per a assolir l'ajut exterior que cal per al triomf de la seva causa.

En la figura de Pau Claris es sintetitzen les màximes aptituds que han de posseir en les hores difícils els governants de Catalunya.

El Dr. Martí i Julià, que ha rebut l'homenatge del poble de Catalunya en ocasió de l'aniversari del seu traspàs, és una altra de les figures que cal tenir particularment presents en aquesta hora gloriosa i dolorosa. El seu nom és representatiu entre els dels polítics que saberen defensar idees i doctrines particulars, però cenyint-les i posposant-les a la idea suprema de Catalunya. El Dr. Martí i Julià és pròpiament l'iniciador de la gran obra, avui ja plenament realitzada, d'incorporar les

CATALUNYA HONORA ELS SEUS FILLS

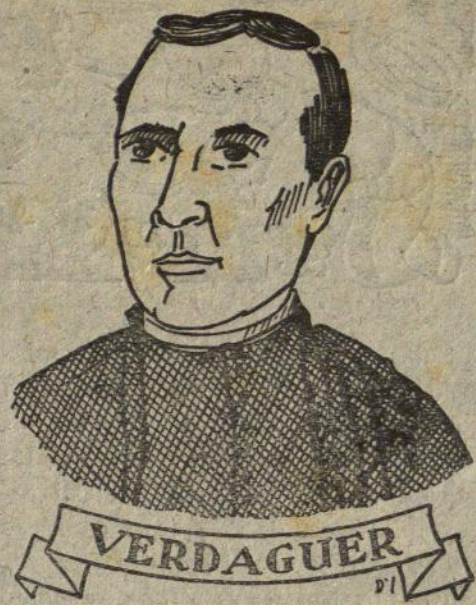
masses obreres al moviment catalanista. Martí i Julià va adonar-se que l'esforç per a la nostra renaixença catalana no assoliria tota l'eficàcia desitjada si el moviment no tenia el suport de les masses treballadores; i per aconseguir aquest suport va propugnar perquè la doctrina catalanista fos impregnada d'un ampli i saludable contingut social. Però el principal valor de la seva obra és el de la seva honestat, d'objectiu i de procediment: per damunt de tot fou un gran patriota, i les seves doctrines socials foren posades, essencialment, al servei de Catalunya; no va fer del catalanisme un mitjà de cap altra idea. Podríem resumir la seva obra dient que era tan gran l'amor que sentia per Catalunya que volgué que la seva pàtria fos un exemple de justícia davant del món.

Una altra de les figures homenatjades aquests darrers dies és mossèn Jacint Verdaguier. Seria difícil trobar a

Catalunya un nom més conegut i més unànimement respectat. El poble català estima Verdaguier com s'estimen només aquells homes indiscutibles i indiscutits que han deixat una estela de lluminositat i de bonesa. Catalunya admira i estima el poeta; però estima, també, l'home que hi havia en Jacint Verdaguier.

Es per la seva obra que Catalunya té entre els primers immortals de la seva història el gran poeta de Folgueroles. I és per la seva vida que el nostre poble el tindrà sempre a flor de pensament i a flor de llavi, com un record a venerar i com un exemple a invocar. No ha passat encara mitja centúria d'ençà de la seva mort, i Verdaguier, perseguit i humiliat, però rehabilitat i venerat, ja comença a ésser esguardat a través d'un halo mític de llegenda.

Si Pau Claris i Martí i Julià són els patriotes d'acció, que operen directament damunt les reaccions populars,

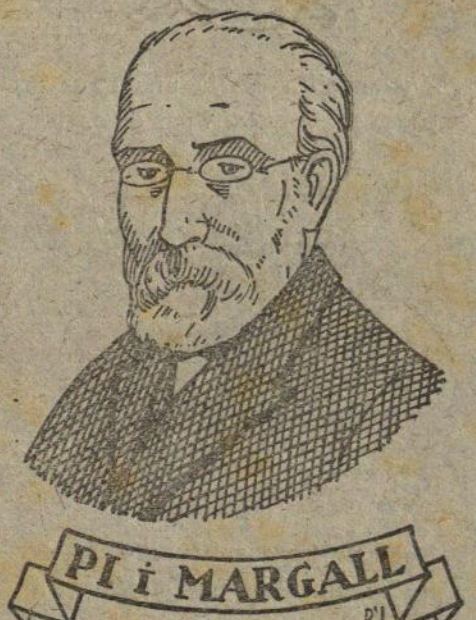

hauria estalviat tants estralls lamentables. Es home de lletres i home d'acció alhora. Els seus articles periodístics són d'una rara força polèmica i doctrinal, i revelen a l'ensens que una clara i vigorosa intel·ligència, una mentalitat ben catalana.

Fou diputat a les Constituents del 68, i les seves campanyes en pro de la República el dugueren al Ministeri de la Governació del primer govern de la República del 73. Més tard, proclamada aquesta amb caràcter federal fou elevat a la Presidència. En el seu programa propugnà, entre altres coses, diverses mesures per a restablir la disciplina a l'Exèrcit, la separació de l'Església i de l'Estat, l'ensenyament gratuït i obligatori, l'abolició de l'esclavatge a Cuba, l'autonomia de les províncies d'Ultramar, l'establiment de jurats mixtos d'obres i fabricants, la vigilància del treball dels infants, i entre altres punts de gran contingut social i polític, l'estructuració federativa de l'Estat. La seva conducta com a governant fou d'una exemplar honradesa, d'acord amb la tradició del nostre republicanisme vuitentista.

Heus aquí, sumàriament esbossades, les figures que Catalunya ha recordat suara amb el seu homenatge. I en honorar-les, Catalunya ha donat una mirada enrera, no tan sols per retrobar-se en un passat molt recent, sinó per prendre alè i llançar-se amb més embranzida a les futures gestes que ens han estat assenyalades per l'hora històrica que vivim.

En aquests moments de prova, Catalunya cerca en la seva història i en els seus homes les fonts de la tradició on abeurar el novell coratge, i a la vegada s'infon de l'esperit que li cal per a no desmerèixer del seu passat, realitzant un present de dignitat, d'heroisme i de noblesa.

El darrer dels noms que ha rebut l'homenatge de Catalunya és Francesc Pi i Margall. La seva obra de polític, per bé que intimament lligada amb el nostre moviment català fuig de l'àrea estricta de Catalunya i s'estén a tota la península. Iniciador i apòstol del federalisme, propugna per l'establiment a Espanya d'aquest règim, que en el cas d'haver prosperat ens
